

13.12.2022

Asia/8

§ 254

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Fardoos Helalin ja ym. valtuustoaloitteesta monikielisen seniorikeskuksen perustamiseksi

HEL 2022-011208 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle valtuutettu Fardoos Helalin ja 25 muun valtuutetun monikielisen seniorikeskuksen perustamista koskevaan valtuustoaloitteeseen seuraavan lausunnon:

”Aloitteessa edellytetään, että kaupunki selvittää mahdollisuudet tukea monikielisen seniorikeskuksen perustamista esimerkiksi yhteistyössä järjestöjen ja yhdistysten kanssa. Aloitetta perustellaan sillä, että muunkielisen väestön määrä lisääntyy ja ikääntyessä oman äidinkielen merkitys korostuu erityisesti muistisairailta.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa tulee nykyistä vahvemmin ottaa huomioon muunkielisten ikääntyneiden lukumäärän kasvu, vaikka tällä hetkellä muunkielisten ikääntyneiden määrä on vielä melko pieni varsinkin ympärivuorokautisen hoidon tarpeen suhteen. Valtuustoaloitteessa ehdotetun yhden monikielisen seniorikeskuksen ei kuitenkaan katsota tukevan sosiaalisen segregaaation vähentämistä, lähipalvelujen vahvistamista tai palvelujen tavoitettavuuden tavoitteita. Kulttuurisensitiivisen työotteen tulee olla kaikkien seniorikeskusten arkea yhä monimuotoisemmaksi muuttuvassa kaupungissa. Yhden keskuksen mallissa nähdään vaarana myös muunkielisen työvoiman keskittyminen yhteen monikieliseen keskukseseen, kun heitä tarvitaan lähipalveluissa ympäri kaupunkia. Yhden monikielisen seniorikeskuksen sijaan voisi kielikohtaisten asiakasryhmien kasvaessa keilla nykyisten seniorikeskusten sisällä kielikohtaista ryhmäkotia tai päivätoimintaryhmää, kuten ruotsinkielisten asiakkaiden kohdalla nykyisin toimitaan

Lainsäädännöllinen ohjaus

Seniorikeskusten palvelujen järjestämistä ohjataan useammassa laissa. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, § 4) edellyttää, että hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Lain 5 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuolto on järjestettävä sekä suomeksi et-

tä ruotsiksi kaksikielisen hyvinvointialueen alueella siten, että asiakas saa ne valitsemallaan kielellä, joko suomeksi tai ruotsiksi. Asiakkaalla on oikeus käyttää saamen kieltä saamelaiden kotiseutualueen kunnissa tuotettavissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.

Hyvinvointialueista annetun lain (611/2021, § 7) mukaan hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaana laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavan valinnasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Vanhuspalvelulain (980/2012, § 5) mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnitelmiin on sisällytettävä ikääntyneen väestön asumista koskevien tarpeiden ennakointi sekä niitä vastaavan asumisen kehittäminen.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014, § 1) tarkoituksena muun muassa edistää ja ylläpitää hyvinvointia sekä sosiaalista turvallisuutta, vähentää eriarvoisuutta ja edistää osallisuutta, turvata yhdenvertaisin perustein tarpeenmukaiset, riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut sekä muut hyvinvointia edistävät toimenpiteet ja edistää asiakaskeskeisyyttä sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Lain 4 §:n mukaan asiakkaan etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimintatavat ja ratkaisut parhaiten turvaavat muun muassa mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan sekä kielellisen, kulttuurisen sekä uskonnollisen taustan huomioimisen. Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden edun toteutumiseen.

Kaupungin strateginen ohjaus

Helsingin vuosien 2021–2025 kaupunkistrategiassa linjataan, että Helsinki on kaikille asukkailleen ja vierailijoille hyvä kaupunki, jossa turvallisuus ja kaikkien ihmisten yhtäläiset oikeudet toteutuvat. Helsinki on si-

toutunut edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan. Tätä tavoitetta sosiaali- ja terveystoimi edistää toimintasuunnitelmansa mukaan toteuttamalla Helsingin kaupungin 2022–2025 kotouttamisohjelmaa sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa. Niissä asetetut tavoitteet ja toimenpiteet huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen valmistelussa siten, että asiakas saa tukea kotoutumiseensa tarpeenmukaisesti ja yhteen sovitetuilla palveluilla. Toimintaa suunniteltaessa huomioidaan Helsingin kaupungin monimuotoistuvan väestön asettamat tarpeet kehittää palveluja monikielisiksi. Lakisääteisissä palveluissa varmistetaan asiakkaan ymmärtävän hänelle kerrotut asiat ja tulkkaus järjestetään asiakkaan näin toivoessa tai asiasisältöjen sitä vaatiessa. Palvelutyössä osaamiseen erilaisten ihmisten kohtaamisessa kiinnitetään huomiota, englanninkielistä viestintää vahvistetaan ja huolehditaan riittävästä käännöspalveluista.

Kaupunkistrategia ohjaa palveluverkkosuunnittelua ja sitä toteutetaan paikallisella tasolla niin, että eri alueiden ja väestöryhmien tarpeet huomioidaan tilojen ja palveluiden toteuttamisessa. Asiakaskunnan muutosten, kuten muunkielisen väestön kasvun, nähdään lisäävään lähipalveluiden tarvetta.

Nykytilanne

Kaupungin kymmenen seniorikeskusta tarjoaa ympärivuorokautisen pitkä- ja lyhytaikaisen hoidon lisäksi ikääntyneiden päivätoimintaa ja kaikille avointa palvelukeskustoimintaa.

Virallisten kielten lisäksi Helsingin suurimmat yli 55-vuotiaiden kieliryhmät ovat venäjänkieliset (noin 4500 asukasta) ja vironkieliset (noin 2500 asukasta). Englantia äidinkielenään puhuvia on lähes 1000, arabiaa puhuvia hiukan yli 800 ja somalinkielisiä hiukan yli 700.

Vuonna 2021 Helsingin 65 vuotta täyttäneistä asukkaista 3,5 prosenttia oli ympärivuorokautisen asumisen piirissä. Kaupungin omien seniorikeskusten ympärivuorokautisen asumisen asiakaskunnasta mainittuihin viiteen suurimpaan kieliryhmään kuuluu tällä hetkellä hieman yli ja alle kymmenen asiakasta kieliryhmästä riippuen. Nykyiset asiakasmäärät eivät vielä muodosta kielikohtaisia ryhmäkoteja tai päivätoimintaryhmiä. Ostopalveluna sosiaali- ja terveystoimi järjestää ympärivuorokautista asumista venäjänkielistäkin palvelua tarjoavassa hoiva- ja palvelukoti Helenassa. Ostopalveluna ympärivuorokautisen asumisen paikkoja voi järjestää muillekin kieliryhmille voimassa olevin asiakkuus- ja ostopalvelukriteerein.

Seniorikeskuksissa asiakkaan vastuuhoidtajaksi pyritään nimeämään asiakkaan äidinkieltä puhuva hoitaja, jotta erityisesti muistisaira

asiakkaan toiveet ja tarpeet tulevat ymmärretyiksi. Asiakkaiden hyvinvointia lisätään monilla muillakin arkeen liittyvillä ratkaisuilla, kuten yksilöllisten tarpeiden huomioimisella ruokavalion tai kulttuurisen vanhustyön toteutuksessa.

Seniorikeskuksissa toimivissa palvelukeskuksissa eri puolilla kaupunkia on jo nykyisin huomioitu muunkieliset ryhmät. Toimintaa järjestetään useilla kielellä sekä kaupungin omana toimintana että yhteistyössä järjestöjen ja vapaaehtoisten kanssa. Finger-toimintamallin mukaista muistikuntoutustoimintaa muunkielisille valmistellaan ja sen on tarkoitus käynnistyä keväällä 2023.

Palvelukeskukset ovat lähipalvelua ja siksi on tärkeää, että eri kieliryhmille löytyy toimintaa koko kaupungin alueella. Tätä toimintaa pyritään vahvasti lisäämään ja siksi käynnissä on konkreettisen ikäerityisen maahanmuuttajatyön toimintamallin valmistelu seniorikeskuksille. Arjen työkaluna toimivan toimintamallin avulla tavoitetaan ikääntyneet maahanmuuttajat alueen palvelukeskukseen nykyistä paremmin. Ikääntyneillä lähipalvelujen merkitys on tutkitusti suuri, kun liikkuminen eri puolelle kaupunkia saattaa olla vaikeaa.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan näkemys

Edellä mainittuun viitaten sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa tulee nykyistä vahvemmin ottaa huomioon muunkielisten ikääntyneiden lukumäärän kasvu, vaikka tällä hetkellä muunkielisten ikääntyneiden määrä on vielä melko pieni varsinkin ympärivuorokautisen hoidon tarpeen suhteen. Valtuustoaloitteessa ehdotetun yhden tiettyyn paikkaan sijoittuvan monikielisen seniorikeskuksen ei kuitenkaan katsota tukevan sosiaalisen segregaaation vähentämistä, lähipalvelujen vahvistamista tai palvelujen tavoitettavuuden tavoitteita. Kulttuurisensitiivisen työotteen tulee olla kaikkien seniorikeskusten arkea yhä monimuotoisemmaksi muuttuvassa kaupungissa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että yhden monikielisen seniorikeskuksen sijaan, voisi kielikohtaisten asiakasryhmien kasvaessa keilla nykyisten seniorikeskusten sisällä kielikohtaista ryhmäkotia tai päivätoimintaryhmää, kuten ruotsinkielisten asiakkaiden kohdalla nykyisin toimitaan. Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeeseen palkatun ikäerityisen maahanmuuttotyön suunnittelijan työpanosta voisi tässä palveluverkon kehittämistyössä olla mukana.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on samaa mieltä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan kanssa siitä, että monikielisen seniorikeskuksen perustaminen olisi käytännössä hankalaa, koska osa kieliryhmistä jouduttaisiin yhden keskuksen mallissa rajamaan perustettavan keskuksen ulkopuolelle. Vaarana nähdään myös nykyisessä vaikeassa henkilös-

tön rekrytointitilanteessa olemassa olevan muunkielisen työvoiman keskittyminen nykyisistä toimipisteistä monikieliseen seniorikeskukseen. Muunkielisen väestön sijoituessa eri puolille kaupunkia, on tärkeää, että myös muunkielistä henkilöstöä on saatavissa eri puolilla Helsinkiä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Oman äidinkielen käyttö edistää asiakkaan hyvinvointia. Sosiaali- ja terveystoimi noudattaa palveluja järjestäessään lakia sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä sekä kaupunkitason että sosiaali- ja terveystoimen strategisia linjauksia."

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Laura Korpinen: Teen vastaehdotuksen seuraavasti:

Lausunnon toinen kappale tulee muuttaa kuulumaan seuraavasti: "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa lähtökohtana tulee myös ikääntyneiden osalta olla se, että palvelut tarjotaan kotimaisilla kielillä."

Lausunnon kahdeksannesta kappaleesta poistetaan lause: "Toimintaa suunniteltaessa huomioidaan Helsingin kaupungin monimuotoistuvan väestön asettamat tarpeet kehittää palveluja monikieliseksi." ja "asiakkaan näin toivoessa tai" ja ", englanninkielistä viestintää vahvistetaan"

Lausunnon kahdeksannessa kappaleessa muutetaan kohta "ja huolehditaan riittävästä käännöspalveluista" muotoon "ja huolehditaan lain edellyttämistä käännöspalveluista".

Lausunnon 13. kappaleessa lause "Seniorikeskuksissa asiakkaan vastuuhoidajaksi pyritään nimeämään asiakkaan äidinkieltä puhuva hoitaja" muutetaan muotoon "Seniorikeskuksissa asiakkaan vastuuhoidajaksi pyritään nimeämään suomea tai ruotsia puhuva hoitaja sen mukaan, kumpaa kieltä maahanmuuttotustainen henkilö puhuu parhaiten".

Lausunnon 13. kappaleessa lause "Asiakkaiden hyvinvointia lisätään monilla muillakin arkeen liittyvillä ratkaisuilla, kuten yksilöllisten tarpeiden huomioimisella ruokavalion tai kulttuurisen vanhustyön toteutuksessa" muutetaan muotoon "Asiakkaiden hyvinvointia pyritään lisäämään arkeen liittyvillä ratkaisuilla".

Lausunnon 15. kappale lyhennetään muotoon "Käynnissä on konkreettisen ikäerityisen maahanmuuttajatyön toimintamallin valmistelu seniorikeskuksille. Ikääntyneillä lähipalvelujen merkitys on tutkitusti suuri, kun liikkuminen eri puolelle kaupunkia saattaa olla vaikeaa."

Lausunnon 16. kappale muutetaan muotoon "Edellä mainittuun viitaten sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että palveluverkon suunnittelussa lähtökohtana tulee myös ikääntyneiden osalta olla se, että palvelut tarjotaan kotimaisilla kielillä. Valtuustoaloitteessa ehdotetun yhden tiettyyn paikkaan sijoittuvan monikielisen seniorikeskuksen ei katsota tukevan sosiaalisen segregaation vähentämistä, lähipalvelujen vahvistamista tai palvelujen tavoitettavuuden tavoitteita."

Lausunnon 17. kappale poistetaan kokonaan.

Kannattaja: jäsen Mikko Paunio

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavan äänestyksen tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Laura Korpinen)

Jaa-äännet: 11

Vilja Alanko, Pentti Arajärvi, Maaret Castrén, Sami Heistaro, Kati Juva, Minna Lindgren, Björn Månsson, Matti Niiranen, Daniel Sazonov, Meri Valkama, Sinikka Vepsä

Ei-äännet: 2

Laura Korpinen, Mikko Paunio

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 11 - 2.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Annastiina Tuomainen, johtaja, puhelin: 310 34987
annastiina.tuomainen(a)hel.fi

13.12.2022

Asia/8

Maarit Varis, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42850
maarit.varis(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Fardoos Helalin aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle Fardoos Helalin ja 25 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta monikielisen seniorikeskuksen perustamiseksi. Lausuntoa on pyydetty 20.12.2022 mennessä.

Aloitteeseen on pyydetty myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimikunnan sekä vanhusneuvoston lausunnot.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Annastiina Tuomainen, johtaja, puhelin: 310 34987
annastiina.tuomainen(a)hel.fi
Maarit Varis, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42850
maarit.varis(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Fardoos Helalin aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano